

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

กระแสความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ และใส่ใจการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือ “ออร์แกนิก” (Organic) ทั้งในประเทศไทยและทั่วโลกเติบโตมากขึ้น และมีมูลค่าทางการค้าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตลาดสหรัฐอเมริกา เยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น (ชนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ, 2558)

สำหรับประเทศไทยสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต ได้แก่ ผลไม้เมืองร้อนทั้งสดและตากแห้ง ผัก สมุนไพร ธัญพืช สินค้าเกษตรแปรรูป และขนมขบเคี้ยว เป็นต้น “มาตรฐานเกษตรอินทรีย์” และ “ระบบการตรวจสอบรับรอง” ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาด และผู้บริโภคยอมรับในตัวสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งยกระดับหรือเทียบเคียงระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย ให้เทียบเท่าในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็กลไกช่วยผลักดันสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยสู่สากลเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งไทยเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีศักยภาพและมีโอกาสที่จะขยายตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีสินค้า 4 กลุ่ม คือ กลุ่มพืชอินทรีย์ ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ข้าวโพด ผักอ่อน หน่อไม้ฝรั่ง กระเจี๊ยบเขียว ขิง สมุนไพร เครื่องเทศ ชา กล้วยไข่ กล้วยหอม ลำไย และสับปะรด เป็นต้น กลุ่มสัตว์น้ำอินทรีย์ ได้แก่ กุ้งกุลาดำ ปลาสลิด กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ ได้แก่ สุกร ไข่ไก่ นมอินทรีย์ และกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ น้ำผึ้ง ปัจจุบันมีสินค้าเกษตรอินทรีย์ 2 ประเภท คือ (1) สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มาจากผู้ผลิตที่ปฏิบัติตามแนวทางของเกษตรอินทรีย์ แต่ไม่ได้ขอการรับรองตามมาตรฐาน ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคและจำหน่ายในท้องถิ่น (2) สินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการค้าในประเทศและส่งออก ซึ่งต้องการระบบส่งเสริม ตรวจสอบ รับรองมาตรฐานตามประเทศผู้นำเข้าหรือบางประเทศให้ยอมรับมาตรฐานและเครื่องหมายรับรองของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไทย ปัจจุบันการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย บริษัทขนาดใหญ่ยังคงมีบทบาทสำคัญ ซึ่งในทางการค้าหากเกษตรกรต้องการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออก เกษตรกรต้องผลิตตามมาตรฐานของประเทศคู่ค้า เช่น เกณฑ์มาตรฐานของสหภาพยุโรป (EU) มาตรฐาน NOP ของสหรัฐอเมริกา มาตรฐาน JAS ของญี่ปุ่น และมาตรฐาน IFOAM ของสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ เป็นต้น ในส่วนมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทย กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ได้กำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศ โดยยึดหลักการที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลแล้ว 7 ฉบับ กับ 1 แนวปฏิบัติหรือคู่มือ เพื่อเป็นแนวทางให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ตามมาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและประเทศผู้นำเข้า ซึ่งได้แก่ (1) การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (2) ปศุสัตว์อินทรีย์ (3) อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ (4) ข้าวอินทรีย์ (5) ปลาสดอินทรีย์ (6) ผักอินทรีย์ (7) การเลี้ยงกุ้งทะเลระบบอินทรีย์ และแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เครื่องหมาย Q ลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 แต่โดยส่วนใหญ่นิยมใช้เครื่องหมาย “Organic Thailand” ดิบบนบรรจุภัณฑ์หรือติดบนตัวสินค้า เนื่องจากเป็นเครื่องหมายที่ใช้อย่างกว้างขวางมาเป็นเวลานานและง่ายต่อผู้บริโภคในการสังเกตว่าเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ และเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับของสากล รวมถึงประเทศที่มีศักยภาพด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์ มกอช. ได้เร่งจัดทำความเท่าเทียมกันด้านเกษตรอินทรีย์เบื้องต้น มกอช. ได้ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการการค้าด้านเกษตรและพัฒนาชนบทแห่งสหภาพยุโรป (DG-AGRI) เพื่อสมัครขึ้นทะเบียนรายชื่อประเทศที่ 3 (Third country list) ทั้งนี้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป มีสินค้า 11 รายการ ได้แก่ ข้าว มังคุด พุริณ เงาะ ชา กาแฟ พืชผัก ไข่ หมู กุ้ง และปลา ปัจจุบันอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมรองรับการตรวจประเมิน ระบบการผลิตและตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย จากคณะผู้ตรวจประเมินจากสหภาพยุโรป ขณะเดียวกัน มกอช. ยังได้เตรียมแผนจัดทำความเท่าเทียมกันด้านการรับรองระบบงานด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ระหว่าง ไทย-จีน และระหว่าง ไทย-สหรัฐอเมริกา สำหรับลำดับความสำคัญในการจัดทำความเท่าเทียมกันนั้น พิจารณาจากปัจจัยหลายด้าน อาทิ ปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์และความคืบหน้าในการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่งระบบการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับการยอมรับความเท่าเทียมกันด้านการรับรองระบบงาน ขอบข่ายการรับรองผลิตภัณฑ์จากองค์กรภูมิภาคแปซิฟิก ว่าด้วยการรับรองระบบงาน (Pacific Accreditation Cooperation : PAC) และองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการรับรองระบบงาน (International Accreditation Forum : IAF) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำความเท่าเทียมกับประเทศคู่ค้าได้สะดวกยิ่งขึ้น (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและสหกรณ์แห่งชาติ, 2555)

นอกจากนี้ มกอช. ยังมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของอาเซียน (ASEAN Standards for Organic Agriculture : ASOA) โดยพิจารณาจากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งนำโดยสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ทำหน้าที่พิจารณาจัดทำร่าง รวมทั้งแผนงานและโครงการที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานดังกล่าว สำหรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของอาเซียนมีขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุม ข้อกำหนดวิธีการผลิตพืชอินทรีย์ การเก็บเกี่ยว ผลผลิตจากธรรมชาติ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ การแสดงฉลาก และการกล่าวอ้างการตามสอบและบันทึกข้อมูล รวมถึงข้อกำหนดการอนุญาตให้ใช้สารอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในภาคผนวก และรายชื่อสารที่อนุญาตให้ใช้สำหรับการผลิตเกษตรอินทรีย์ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทย (มกอช. 9000 เล่ม 1) เช่น ระยะเวลาปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์สำหรับพืชล้มลุกอยู่ที่ 12 เดือน และ 18 เดือนสำหรับพืชยืนต้น ซึ่งเกษตรกรไทยสามารถปฏิบัติได้ คาดว่าจะเอื้อประโยชน์และทำให้ไทยได้เปรียบด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในอนาคต “การส่งเสริมและผลักดันมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับของสากล จะทำให้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ Q และ Organic Thailand เป็นที่รู้จักของประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสทางการตลาดให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย พร้อมผลักดันปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้น คาดว่าจะทำให้พื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต” เลขาธิการ มกอช. กล่าวในที่สุด

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติฉบับล่าสุด ปี 2556-2559 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิต การค้า และการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระดับภูมิภาคอาเซียน” โดยเกษตรอินทรีย์เป็นกระบวนการผลิตที่ใช้หลักความสมดุลตามธรรมชาติ มีการบริหารจัดการระบบการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ปลอดภัยต่อสุขอนามัยของทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ทั้งยังเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตที่มีคุณภาพแก่ผู้บริโภคภายในประเทศและการผลิตเพื่อการส่งออก โดยแนวโน้มในเรื่องการส่งออกผลผลิตเกษตรอินทรีย์ก็มีทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ประเทศต่าง ๆ เช่น อเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย และประเทศอื่นๆ กว่า 100 ประเทศมีความต้องการผลผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อการบริโภคเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตร และมีนโยบายรัฐบาลให้ภาคเกษตรเป็นครัวของโลก ประกอบกับดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวยต่อการทำเกษตรกรรม ประเทศไทยจึงมีศักยภาพในการเป็นผู้ผลิต อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีการค้าอาเซียนในปี 2558 เกษตรกรไทยได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะอาชีพเกษตรกรคืออาชีพหลักของผู้คนส่วนใหญ่ในอาเซียน ดังนั้นภาคเกษตรกรรมจะเกิดการแข่งขัน

รุนแรงในเรื่องของราคาและต้นทุนการผลิตที่ต้องถูกลง ดังนั้นหากเกษตรกรไทยยังคงต้องพึ่งพา
 สารเคมีซึ่งมีแนวโน้มว่าจะไม่มีตลาดรองรับสินค้าปนเปื้อนเหล่านี้ ทางออกของเกษตรกรไทย
 ทางหนึ่ง คือ การลดต้นทุนการผลิต และผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน โดยการหัน
 มาผลิตสินค้าในระบบปลอดภัยจากสารพิษ (มาตรฐาน GAP) หรือหากเกษตรกรมีความพร้อม
 และมีศักยภาพให้ทำการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานระดับท้องถิ่น
 ระดับประเทศ และระดับสากล และควรเน้นการผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาดหรือลูกค้า
 คือเป็นอาหารปลอดภัย อาหารในระบบเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติ เพื่อเป็นการสร้าง
 มูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางการเกษตร

ต่อมากระทรวงพาณิชย์มียุทธศาสตร์การพัฒนากฎอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564
 ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ 2 โดยมีวิสัยทัศน์ให้ “ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคด้านการ
 ผลิต การบริโภค การค้าสินค้า และการบริการเกษตรอินทรีย์ที่มี ความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับใน
 ระดับสากล” โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ให้เป็น 600,000 ไร่ ในปีพ.ศ. 2564 จาก
 ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 200,000 ไร่ และมีเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 30,000 ราย
 รวมทั้งเพิ่มสัดส่วนตลาดในประเทศ ต่อตลาดส่งออกเป็น 40:60 และที่สำคัญคือ การมุ่งที่จะ
 ยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านเพิ่มขึ้น ซึ่งนับเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่มีเป้าหมายให้เกิดการ
 ขยายเกษตรอินทรีย์กว่าเท่าตัวในอีก 5 ปีข้างหน้า รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของเกษตร
 อินทรีย์ เนื่องจากเป็นกระบวนการผลิตที่ช่วยรักษาลี้กแวดล้อมและระบบนิเวศโดยรวม และม
 ความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญของการผลิตเกษตรอินทรีย์ 4
 ด้านที่ทางสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ หรือ International Federation of Organic Agriculture
 Movement (IFOAM) ได้กำหนดไว้ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านนิเวศวิทยา ด้านความเป็นธรรม
 ระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้บริโภค และด้านการดูแลเอาใจในเรื่องการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยัง
 ยึดหลักหลักการพัฒนายั่งยืนและหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล
 ที่ 9 ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎอินทรีย์แห่งชาติฉบับปัจจุบันจึงได้วางยุทธศาสตร์หลัก 4
 ด้าน ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตร
 อินทรีย์ (2) พัฒนาการผลิตสินค้าและ บริการเกษตรอินทรีย์ (3) พัฒนาการตลาดสินค้าและบริการ
 และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และ (4) การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ “ยุทธศาสตร์ทั้ง 4
 ข้อนี้อยู่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0”
 ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยมี
 องค์ประกอบสำคัญ คือ การเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม”
 เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี

ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น นางพิมพ์พรพรรณกล่าวว่า ยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ข้อนี้ ล้วนแต่ตอบสนองแนวโน้มการบริโภคสินค้าอินทรีย์ที่เพิ่มขึ้น ในตลาดโลก ศักยภาพการขยายตลาดสินค้าอินทรีย์ของไทยในตลาดโลก สอดรับกับหลักการสำคัญและแนวคิด ของ “Thailand 4.0” และแสดงถึงความมุ่งมั่นและความพร้อมของกระทรวงพาณิชย์ในการผลักดันและส่งเสริม การค้าและการตลาดสินค้าอินทรีย์ของไทย ทั้งในการเชื่อมโยงสินค้าจากแหล่งผลิตสู่ผู้บริโภคในตลาดภายใน ประเทศ ตลาดภูมิภาค และตลาดโลก ทั้งยังเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้เกษตรกรและผู้ประกอบการไทย ตระหนักถึงความต้องการหรืออุปสงค์ของตลาดโลก เพื่อจะได้ผลิตสินค้าอินทรีย์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมทั้งเปิดรับการประยุกต์ใช้วิทยาการ เทคโนโลยี นวัตกรรมต่างๆ กับสินค้าและบริการ อินทรีย์ของไทยต่อไป(พิมพ์พรพรรณ ชาญศิลป์, 2560)

เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยของปี 2560 แสดงให้เห็นว่า มีการก้าวกระโดดของพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ที่มีการตรวจรับรองมาตรฐาน คือ มีการขยายตัวเกือบ 266% จากในปีที่ผ่านมา โดยในปี 2560 ประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์รวมกันกว่า 1.309 ล้านไร่ โดยเป็นพื้นที่ทำการเกษตร (ปลูกพืช เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงสัตว์) 0.574 ล้านไร่ และพื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตจากธรรมชาติ 0.735 ล้านไร่ การขยายตัวของพื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตจากธรรมชาตินั้น (จากเดิมเพียงไม่กี่พันไร่) เกิดขึ้นจากผู้ผลิตเพียง 1 - 2 รายเท่านั้น แต่พื้นที่การเก็บเกี่ยวเป็นป่าธรรมชาติ ที่มีพื้นที่ค่อนข้างกว้าง จึงทำให้จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมีขนาดใหญ่มาก แต่ที่น่าสนใจจริงๆ ก็คือการขยายตัวของพื้นที่การเกษตร (จากเดิมที่มีพื้นที่เพียง 0.361 ล้านไร่) ที่ขยายตัวมากถึง 59% โดยพืชที่มีการขยายตัวมากที่สุดก็คือ ข้าวเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากโครงการของรัฐบาล ที่ขยายตัวจากเพียงหมื่นกว่าไร่เป็นกว่าสองแสนไร่ในปีเดียว

ทั้งนี้เหตุการณ์ที่น่าสนใจของวงการเกษตรอินทรีย์ไทยก็คือ การเปลี่ยนโฉมงานแสดงสินค้าออร์แกนิก จากเดิมที่กระทรวงพาณิชย์ได้จัดงานแสดงสินค้าออร์แกนิกระดับประเทศ "Organic and Natural Expo and Symposium" ในปี 2561 ทาง Nuremberg Messe บริษัทผู้จัดงานแสดงสินค้าระดับโลก (จากเยอรมัน) ได้เข้ามาเป็นผู้จัดงานนี้แทน และเปลี่ยนชื่องานเป็น "BioFach Southeast Asia" และเปลี่ยนขอบข่ายงานให้เป็นงานระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยทางกระทรวงพาณิชย์ยังคงเป็นสนับสนุนหลักสำหรับผู้ประกอบการไทยในการออกงานแสดงสินค้านี้ ซึ่งการเกิดขึ้นของงานแสดงสินค้าระดับภูมิภาคทำให้สมาคมผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคได้พบปะกัน จนเกิดการรวมตัวกันเป็น "สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์อาเซียน" (ASEAN Organic Federation) เพื่อกระชับความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคนี้ ในช่วงปี 2560/61 มีกระแสการเติบโตของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม พิ

จีเอส (participatory guarantee system - PGS) ในวงการผู้ผลิตและผู้ประกอบเกษตรอินทรีย์ไทย โดยเฉพาะเมื่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติของรัฐบาลได้ให้การยอมรับและสนับสนุนระบบพีจีเอสนี้ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงได้จัดทำโครงการสนับสนุนพีจีเอสจำนวนมาก แต่ด้วยข้อจำกัดของความเข้าใจและประสบการณ์ ทำให้เกษตรอินทรีย์พีจีเอส ยังขยายตัวได้ค่อนข้างช้า ทำให้หน่วยงานต่างๆ ได้รวมตัวกันจัดตั้ง "สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์ไทย พีจีเอส" ขึ้นในช่วงปลายปี 2560 เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และบทเรียน ตลอดจนร่วมกันผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ พีจีเอส ให้กว้างขวางมากขึ้น และต่อมาในช่วงต้นปี 2561 ทางสมาพันธ์ฯ ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ พีจีเอส ในระดับประเทศด้วย (กรีนเนท, 2561)

ด้วยเหตุนี้ คณะนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์ และทิศทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต่อภาคการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ต่อการปรับตัวในอาเซียน โดยจัดทำเป็นโครงการก่อนการวิจัยจริง (Pre-research) เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนแผนกลยุทธ์ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ด้านเศรษฐกิจเกษตร วิเคราะห์สถานการณ์การแข่งขันในอาเซียนต่อภาคเกษตร ปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้ได้โจทย์วิจัย ซึ่ง การทำ Pre-research ครั้งนี้ได้จัดขึ้นในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2558 ณ โรงแรมดิเอ็มเพรส เชียงใหม่ ภายใต้นามหน่วยงานเข้าร่วมมากกว่า 40 หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และชุมชนเกษตร รวมถึงท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเรื่องของแนวคิดการพัฒนา และผู้แทนจากหน่วยงานภาคการเกษตรและเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญคือ กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรอำเภอ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมถึงกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้การประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคเกษตรของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน โดยเฉพาะความตระหนักทางความคิด และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนระบบมาตรฐานของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่จะแข่งขันในอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (Promoting the production of the agricultural organic products for Chiang Mai community to compete in ASEAN)(เบญจมาศ สันต์สวัสดิ์, 2560)

โดยในปีที่ 1 (2560) ได้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการส่งเสริมการผลิตสินค้า

เกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิจัยเพื่อการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน” อาศัยแนวคิดกระบวนการวิเคราะห์ SWOT ในการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส จุดอ่อน และอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 กลุ่มเกษตรกร ซึ่งการวิจัยพบว่า จุดแข็งของกลุ่มเกษตรกรที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาดและการแปรรูปสินค้าเกษตร และสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ที่สนใจได้ ด้านโอกาสที่สำคัญ คือ กลุ่มมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนคอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้แก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ และมีตลาดรองรับในการจัดส่งสินค้าเกษตรของกลุ่ม แต่กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมยังมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรยังไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าในแต่ละรอบการผลิตได้ และอำนาจในการต่อรองพ่อค้าคนกลางยังมีไม่มาก และมีอุปสรรคที่สำคัญ คือ การตลาดมีการแข่งขันกันในพื้นที่สูง จากการวิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter และแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมและท้าทายสู่ความเป็นเลิศต่อการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) 2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) 4) กลยุทธ์ โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) 5) รัฐบาล (Government) และ 6) เหตุสุดวิสัย หรือ โอกาส (Chance) ทำให้นักวิจัยเห็นถึงศักยภาพของชุมชนในแต่ละแห่ง และทราบแนวทางในการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน ทั้งหมด 6 ประเด็น ซึ่งประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ กลุ่มเกษตรกรชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ควรคำนึงถึงระบบการผลิตทางการเกษตรที่เน้นการรักษาสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายของทางชีวภาพ และหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วย ซึ่งเกษตรอินทรีย์เป็นกระบวนการผลิตที่ใช้หลักความสมดุลตามธรรมชาติ มีการบริหารจัดการระบบการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ปลอดภัยต่อสุขอนามัยของผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมนั่นเอง นอกจากนี้การให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์อย่างถูกต้องแก่เกษตรกร จากผู้นำกลุ่ม หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการทำเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ให้มีหมู่บ้านอินทรีย์ (Organic Village) ซึ่งเป็นสถานที่รองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์สด/แปรรูป และเป็นแหล่งกระจายจำหน่ายสินค้าของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางการเกษตร

การมุ่งพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยไปยังตลาดโลก เนื่องจากเล็งเห็นความต้องการของตลาดที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ถือเป็นประเทศหลักในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของอาเซียนและมีหน่วยงานที่ส่งเสริมการผลิตสินค้าอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยยังมีความมาตรฐานที่น่าเชื่อถือในนานาชาติ นอกจากนี้กลยุทธ์ใหม่สำหรับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 คือมุ่งเน้นไปที่การให้ความรู้และการจัดการนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ส่วนกลยุทธ์ที่ 2 คือการพัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต กลยุทธ์ที่ 3 คือเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการตลาดและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยและสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มปริมาณและมูลค่าของสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทย และกลยุทธ์ที่ 4 คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะได้รับการสนับสนุนให้ทำงานในลักษณะบูรณาการในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย(เบญจมาศ สันต์สวัสดิ์, 2560) ดังนั้นเพื่อเป็นการต่อยอดจากงานวิจัยในปี 2560 ที่ผ่านมา ในปีที่ 2 (2561) การวิจัยจึงมีการขยายผล โดยเน้นถึงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยมีขอบเขตการวิจัยเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี โดยเป็นการศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อเสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใตกรอบประชาคมอาเซียน ในการขยายผลต้นแบบการพัฒนาภาคเศรษฐกิจการเกษตรในระดับภูมิภาคต่อไป

โดยงานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัด

เชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อเสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์หาแนวทางในประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ในเขตพื้นที่ 25 อำเภอ ของ จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 207 ชุมชน โครงการวิจัยครั้งนี้ อาศัยวิธีการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อสะท้อนปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ให้สามารถแข่งขันได้ในอาเซียน (AC) จนได้ต้นแบบการพัฒนา ศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน ด้านการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 ชุมชน เพื่อขยายผลไปสู่โครงการ (พ.ศ.2561) ใช้ระยะเวลา 12 เดือน ให้ได้ต้นแบบการพัฒนา ศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ใน ชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ชุมชน และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนาและ ประสิทธิภาพสูงสุดจึงต่อยอดไปสู่โครงการปีที่ 3 (พ.ศ.2562) ใช้ระยะเวลา 12 เดือน โดยการขยาย ผลอีกจำนวน 50 ชุมชน จากนั้นจึงสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของ ชุมชน ในภาพรวมของจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับประเมินมูลค่าเพิ่มของโครงการในการเพิ่มขีด ความสามารถในการให้ชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ผู้การแข่งขันใน AEC อันจะนำไปสู่การขยาย ผลสู่นโยบายระดับจังหวัด เพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนา ศักยภาพภาค การเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เป้าหมาย 100 ชุมชน ต่อไป

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.4.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความต้องการเข้าร่วม โครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่างๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 25 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 20 ชุมชนคัดเลือกให้เหลือ 3 ชุมชน ที่มีศักยภาพ ด้านการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ เมื่อเปรียบเทียบกับประชาคมอาเซียน

1.4.2 ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถามและสัมภาษณ์บริบทชุมชนและ บริบทกลุ่มเกษตรกร จำนวน 3 ชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) บริบทชุมชน ได้แก่ ตำบลชมพู อำเภอสารภี ตำบลบ้านแมและตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง

2) บริบทกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มชุมชนประมงครบวงจรท้องถิ่น ตำบลชมพู กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ และเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่

3) ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาศักยภาพชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการต่อยอดงานวิจัยภาคการเกษตรของชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3) ชนิดเครื่องมือการประเมิน แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมิน ดังนี้

1) แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ

2) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ

3) แบบฟอร์มการประเมิน การต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในประเด็น ประเด็น “การตลาดนำการผลิต : มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล” “ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และแนวทางปฏิบัติ” และ “ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS)” (ภาคผนวก ก)

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.6 นิยามศัพท์

ชุมชน (community) หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ใดที่หนึ่ง มีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นเครือญาติหรือเพื่อนบ้าน โดยมีการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ชุมชนเกษตร (Agricultural Community) หมายถึง ชุมชนที่คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการเลี้ยงชีพเป็นเกษตรกร

ประชาคมอาเซียน (ASEAN community) หมายถึง การร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าของ

สินค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Competition) ดำเนินการควบคู่ไปกับ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) และ ประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ซึ่งเป็นสาม ส่วนหลักของประชาคมอาเซียน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึง แนวทางการดำรงชีวิต และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับ รัฐ ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน การพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

การพัฒนา (development) หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่น การพัฒนา ชุมชน พัฒนาประเทศ คือการทำให้สิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชน ส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจาก สภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไป โดยมุ่งหมายว่าลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้ว การเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดปัญหาในตัวเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

เกษตรอินทรีย์ (Organic Agricultural) หมายถึง ระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายของทางชีวภาพโดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่ คล้ายคลึงกับธรรมชาติ และหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัด ศัตรูพืช และฮอร์โมนต่างๆ ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรมที่อาจ เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ย ชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ดินพืชมีความแข็งแรงสามารถ ต้านทานโรคและแมลงด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประ โยชน์ด้วย ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากสารพิษตกค้างทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และไม่ทำให้ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

ตำบล (District) หมายถึง ท้องที่ที่รวมหมู่บ้านหลายหมู่บ้านประมาณอีสิบล้านหมู่บ้านเข้า ด้วยกัน และมีประกาศจัดตั้งเป็นตำบล มีกำนันเป็นหัวหน้าปกครอง

ศักยภาพการแข่งขัน (Competitiveness) หมายถึง ปัจจัยเชิงเปรียบเทียบที่ใช้วัด ความสามารถหรือสมรรถนะของตนเองเทียบกับคู่แข่ง การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันให้อยู่ เหนือกว่าคู่แข่งจึงเป็นเป้าหมายที่ทุกประเทศ/ทุกองค์กรมุ่งไปสู่ แนวทางที่จะนำมาซึ่งความ

ได้เปรียบในปัจจุบันเหล่านี้คือ การเพิ่มผลิตภาพ (productivity) และการสร้างนวัตกรรม (innovation) ในขณะที่การเพิ่ม productivity จะมุ่งเน้นไปที่การจัดการด้านต้นทุน (cost) คุณภาพ (quality) และเวลา (time) อย่างเกิดประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) การสร้าง innovation จะเน้นไปที่การสร้างและพัฒนาสิ่งใหม่ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง (HVA product)

สินค้าเกษตร (Agricultural products) หมายถึง ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการกสิกรรม การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้ และผลพลอยได้ของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

